

EESTI maaelu arengukava 2014–2020 teabeleht

Euroopa Komisjon võttis 13. veebruaril 2015 Eesti maaelu arengukava ametlikult vastu ja seda muudeti viimati 28. septembril 2020. Maaelu arengukavas tuuakse välja Eesti prioriteetid seitsmeaastaseks ajavahemikuks 2014–2020 ette nähtud 993 miljoni euro avaliku sektori vahendite kasutamisel (823 miljonit eurot ELi eelarvest, sh ühise põllumajanduspoliitika otsemaksetele eraldatud vahenditest üle kantud 97 miljonit eurot, ning 169 miljonit eurot riiklikust kaasrahastusest pluss 730 000 eurot riiklikult rahastatud lisatoetustest).

Peamine prioriteet on keskkonnakaitse vee, mulla ja elurikkuse aspektist. Ligikaudu 70% põllumaast on eeldatavasti hõlmatud põllumajanduse keskkonna- ja kliimakoostustega. Endiselt on tähtis põllumajanduse konkurentsivõime parandamine: 4% põllumajandusettevõtetest saavad investeeringutoetust ja 3%-l põllumajandustootjatest aidatakse rajada või üle võtta põllumajandusettevõtte.

Teadmussiirdele ja nõustamisele antakse oluline eelistus ning koolitust saab üle 4000 põllumajandustootja. Maaelu arengukava aitab mitmekesistada maamajandust. Selle tulemusena peaks maapiirkondades loodama 225 töökohta.

[Maaelu areng](#) on [ühise põllumajanduspoliitika](#) teine samm. Selle raames eraldatakse liikmeriikidele ELi rahalised vahendid riikliku või piirkondliku tasandi mitmeaastaste kaasrahastatavate arengukavade jaoks. Kokku on 28 liikmesriigis 118 arengukava. [Maaelu arengu määrus](#) ajavahemikuks 2014–2020 käsitleb kuut majanduslikku, keskkonnaalast ja sotsiaalset prioriteeti. Arengukavades on seatud selged sihid eesmärkide saavutamiseks. Meetmete paremaks koordineerimiseks ja muude Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega ([ESIF](#)) koostoime süvendamiseks sõlmiti iga liikmesriigiga [partnerlusleping](#), milles on määratletud liikmesriigi üldine strateegia ELi rahastatud struktuurseteks investeeringuteks.

1. OLUKORD JA PÕHIPROBLEEMID

Eesti pindala on 45 000 km², millest 50% on mets ja 21% põllumajandusmaa. Rahvaarv on 1,3 miljonit, millest kolmandik elab maapiirkondades.

Põllumajanduse osakaal majanduses on ligikaudu 2%. Eestis oli 2013. aastal 19 000 põllumajandusettevõtet. 1000 kõige suuremat ettevõtet kasutas kolme neljandikku põllumajandusmaast. 20% põllumajandusettevõtetest on traditsioonilised pereettevõtted, mis annavad täistööajaga tööd ühele või kahele inimesele. Enam kui kaks kolmandikku põllumajandusettevõtetest on nii väikesed, et seal ei ole täistööajaga töökohti. Ligikaudu 25% põllumajandusettevõtetes ei toodeta mingeid tooteid, vaid hoitakse maad lihtsalt heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis.

Kuivendussüsteemid on paigaldatud rohkem kui poolele põllumajandusmaast. Kuivendamata oleks pinnas liigniiske ja põllumajandustootmine võimatu. Kuivendussüsteeme tuleb hoida heas korras.

Mitmekülgsete maastike ja erinevate elupaigatüüpide rohkuse tõttu (kaasa arvatud poollooduslikud kooslused) on Eestis palju kõrge loodusväärtusega alasid. Natura 2000 alad hõlmavad 16,5% riigist ja 55 000 ha põllumajandusmaast. Eutrofeerumine ei ole olnud probleem, sest põllumajandusmaa osakaal on suhteliselt väike, välja arvatud intensiivsema põllumajandustootmisega alal Kesk-Eestis. Kesk-Eesti on määratletud nitraaditundliku alana. Põllumajanduskeskkonna seisund on hea, kuid põllumajandustootmise intensiivistamine ja kontsentreerumine võivad kaasa tuua keskkonna reostumise, elurikkuse kadumise ning looma- ja taimehaiguste leviku.

2. KUIDAS EESTI MAAELU ARENGUKAVA AITAB PROBLEEME LAHENDADA?

Probleemide lahendamiseks rahastatakse Eesti maaelu arengukavast tegevusi maaelu arengu kõikides prioriteetides, eriti prioriteedi 4 „Põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, säilitamine ja parandamine“ raames. Selle prioriteedi all nähakse arengukavas ette mitmesugust tegevust põllumajanduskeskkonna halvenemise ärahoidmiseks ning mulla, vee ja elurikkuse praeguse seisundi säilitamiseks.

Teadmussiire ja innovatsioon

4,3% kava vahenditest on eraldatud koolituse, nõustamise ja koostööga seotud meetmetele. Sellega toetatakse 17 koostööprojekti ja koolitatakse 4000 inimest.

Põllumajandussektori konkurentsivõime ja säästev metsandus

28% vahenditest kasutatakse põllumajandustootmise konkurentsivõime tugevdamiseks. Eeldatavasti saavad üle 4% põllumajandusettevõtetest investeeringutoetust ja ligi 3% põllumajandusettevõtetest saavad noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetust.

Põllumajandusmaa kuivendatuna hoidmiseks on kavandatud kuivendussüsteemide rajamise ja hooldamise erimeede (umbes 5% eelarvest).

Metsandusmeetmed on koondatud ühte meetmesse. Erametsaomanikud võivad taotleda toetust metsade elujõulisuse ja majandusliku väärtusega seotud tegevusele ning metsakahjustuste vältimiseks.

Toiduainete tarneahela korraldamine, sh põllumajandustoodete töötlemine ja turustamine ning loomade heaolu

Arengukavaga toetatakse investeeringuid põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamisse.

Arvestades toiduainete tarneahela eri osaliste suhtelist tugevust, parandab arengukava toidutöötlemise sektori olukorda. Soodustatakse lühikesi tarneahelaid. Lisaks sellele tugevdatakse arengukavaga koostööd toidu tootjate, töötlejate ja turustajate vahel. Eeldatavasti kaasatakse ligi 2% põllumajandustootjatest paremini toiduainete tarneahelasse.

Põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide taastamine, säilitamine ja parandamine

See on kõige tähtsam prioriteet – sellele on kavandatud ligikaudu 37% eelarvest. Põllumajanduskeskkonna halvenemise vältimiseks nähakse ette arvukalt tegevusi. Loetletud keskkonnameetmete arv on kahekordistunud. Esmakordselt hõlmab see

nitraaditundliku ala veekaitsemeedet, mullakaitsemeedet, toetust paljudele kohalikele taimesortidele, toetust keskkonnasõbralikule aiandusele ning põllulindude ja mesilastega seotud tegevusele. Poollooduslike koosluste hooldamise toetus hõlmab 2,6% põllumajandusmaast. Mahepõllumajandusele on ette nähtud toetus, mis peaks hõlmama ligikaudu 14% põllumajandusmaast.

Ressursitõhusus ja kliima

Investeeringuprojektide väljavalimisel rõhutatakse ressursitõhusust ja soodustatakse bioenergia tootmise projekte.

Sotsiaalne kaasatus ja kohalik areng maapiirkondades

Eesti jätkab LEADER-lähenemise edukat rakendamist, 99% maaelanikkonnast on hõlmatud kohaliku arengu strateegiatega. Neid viivad ellu kohalikud tegevusrühmad. Ligikaudu 9% eelarvest on ette nähtud 26 kohalikule tegevusrühmale. Tegevusrühmade prioriteetide seadmine ei sõltu riiklikest prioriteetidest, kuid tõenäoliselt on suurim eelistus külaelu areng, kuna eraldi külaelu arengu meedet ei ole kavandatud.

Selleks et reageerida COVID-19 puhangust põhjustatud kriisi mõjule, otsustas Eesti kasutada uut meedet *Erakorraline ajutine toetus põllumajandustootjatele ja VKEdele, keda COVID-19 kriis on eriti mõjutanud* (M21). Meetmega käsitletakse kriisijärgseid likviidsusprobleeme, mis seavad ohtu põllumajandustoodete töötlemise, turustamise või arendamisega tegelevate väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate tegevuse jätkumise. Toetus makstakse kindlasummalise maksena enne 30. juunit 2021.

Viis eelarveliselt **kõige olulisemat maaelu arengukava meedet**, millele on eraldatud üle poole arengukava eelarvest (avaliku sektori rahastus kokku):

- 29% (292 miljonit eurot) investeeringuteks põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamiseks;
- 22% (220 miljonit eurot) keskkonnasõbraliku majandamise toetuseks;
- 12% (117 miljonit eurot) põllumajandusettevõtete ja ettevõtluse arendamiseks, sealhulgas investeeringuteks põllumajandustoodete töötlemisse ja turustamise;
- 10% (95 miljonit eurot) mahepõllumajandusele.
- 9% (90 miljonit eurot) LEADERi kohalikuks arenguks.

Lisa 1. Eesti maaelu arengukava avaliku sektori toetuse soovituslik jaotus

Eesmärk	Meede	Miljonit eurot avaliku sektori vahendeid kokku	%
Prioriteet 1. Teadmussiire ja innovatsioon¹			
1A: innovatsiooni, teadmusbaasi ja koostöö tugevdamine 4,4% maaelu arengukava kuludest	01 teadmised		
	02 nõustamine		
	16 koostöö		
1B: seoste tugevdamine (uuringutega jne) 17 koostöötegevust	16 koostöö		
1C: koolitus 4000 koolitusel osalejat	01 teadmised		
Prioriteet 2. Konkurentsivõime		278,7	28,1
2A: põllumajandusettevõtte tulemuslikkus 4,1% põllumajandusettevõtetest saab maaelu arengukava toetust	Kokku	255,9	25,8
	01 teadmised	2,6	0,3
	02 nõustamine	4,7	0,5
	04 investeringud	218,5	22,0
	06 põllumajandusettevõtte areng	18,0	1,8
	16 koostöö	12,1	1,2
2B: põlvkondadevahetus 2,8% põllumajandusettevõtetest saab maaelu arengukava toetust	Kokku	22,8	2,3
	01 teadmised	0,3	0,0
	02 nõustamine	0,4	0,0
	06 põllumajandusettevõtte areng	22,1	2,3
Prioriteet 3. Toiduainete tarneahel		106,8	10,7
3A: toormetootjate integreerimine 1,8% põllumajandusettevõtetest integreerunud	Kokku	101,6	10,2
	01 teadmised	4,4	0,4
	02 nõustamine	0,05	0,0
	03 kvaliteedikavad	1,0	0,1
	04 investeringud	43,5	4,4
	09 tootjarühmad	6,0	0,6
	14 loomade heaolu	42,6	4,3
16 koostöö	4,0	0,4	
3B: riskijuhtimine 500 põllumajandustootjat koolitatud 80 põllumajandustootjat nõustatud	Kokku	5,2	0,5
	01 teadmised	0,9	0,1
	02 nõustamine	0,3	0,0

¹ Prioriteedi 1 kohta ei ole rahalisi eraldisi näidatud, kuna kulud jaotatakse teiste kasutuseesmärkide vahel.

10,7% põllumajandusettevõtetest kindlustatud	05 tootmisvõimsuse taastamine	2,0	0,2
	17 riskijuhtimine	2,0	0,2
Prioriteet 4. Ökosüsteemide juhtimine²		363,7 (333,3 põllumajandus; 30,4 metsandus)	36,6
4A: elurikkus 70,3% kasutatavast, lepinguga hõlmatud põllumajandusmaast 2,7% kasutatavast, lepinguga hõlmatud metsamaast	01 teadmised	6,5	0,6
	02 nõustamine	1,2	0,1
	04 investeringud	2,5	0,3
4B: veemajandus 63,9% kasutatavast, lepinguga hõlmatud põllumajandusmaast	08 mets	1,2	0,1
	10 keskkond	220,1	22,2
	11 mahepõllumajandus	95,2	9,6
4C: mullaerosioon ja mulla majandamine 71% kasutatavast, lepinguga hõlmatud põllumajandusmaast	12 Natura	33,9	3,4
	16 koostöö	3,1	0,3
Prioriteet 5. Ressursitõhusus ja kliima		19,7	2,0
5A: veekasutuse tõhusus 200 põllumajandustootjat nõustatud	Kokku	0,7	0,1
	01 teadmised	0,05	0,0
	02 nõustamine	0,6	0,1
5B: energiatõhusus 20 miljonit eurot investeeritud	Kokku	8,2	0,8
	01 teadmised	0,05	0,0
	02 nõustamine	0,1	0,0
	04 investeringud	8,0	0,8
5C: taastuenergia 18 miljonit eurot investeeritud	Kokku	10,6	1,1
	01 teadmised	0,03	0,0
	02 nõustamine	0,01	0,0
	06 põllumajandusettevõtte areng	1,4	0,1
	08 mets	7,7	0,8
	16 koostöö	1,5	0,2
5D: KHG ja NH ₃ vähendamine 49,6% kasutatavast, lepinguga hõlmatud põllumajandusmaast	Kokku	0,1	0,0
	01 teadmised	0,01	0,0
	02 nõustamine	0,03	0,0
5E: süsinikdioksiidi säilitamine 14,8% kasutatavast, lepinguga	Kokku	0,09	0,0
	01 teadmised	0,08	0,1

² Prioriteedi 4 alla kuuluvad kulud on kavandatud kogu prioriteedi jaoks tervikuna, mitte eraldi sihtvaldkondadele.

hõlmatud põllumajandus- ja metsamaast	02 nõustamine	0,01	0,0
Prioriteet 6. Sotsiaalne kaasatus ja kohalik areng		185,0	18,7
6A: mitmekesistamine 225 töökohta loodud	Kokku	95,0	9,6
	01 teadmised	0,2	0,0
	02 nõustamine	0,6	0,1
	04 investeringud	17,5	1,7
	06 põllumajandusettevõtte areng	75,2	7,6
	21 COVID-19 kriis	1,5	0,2
6B: LEADER 60% maaelanikkonnast kaasatud kohalikkude strateegiasse 280 töökohta loodud	19 LEADER	90,0	9,1
Tehniline abi	20 abi	38,7	3,9
Riiklikud kulutused kokku		992,6	100